

Připomínky CZESHA k 1. verzi „Bílé knihy terciárního vzdělávání“

Unie školských asociací ČR sdružuje kromě Asociace vyšších odborných škol (AVOŠ), která zastupuje většinu VOŠ působících v našem vzdělávacím systému také naprostou většinu ostatních VOŠ působících ve spojení se středními školami v dalších profesních asociacích.

V tomto kontextu jsme vedli diskuzi o tezích 1. verze „Bílé knihy“ a dále uvádíme zásadní stanoviska a návrhy týkající se transformace VOŠ.

1. PLNĚ PODPORUJEME:

1. **Hodnocení současného stavu a postavení VOŠ** (str. 17, bod 23). Vzhledem k úspěšnosti absolventů VOŠ na trhu práce a vzhledem k tomu, že na půdě středních škol, často ve spolupráci se zahraničními vyššími a vysokými odbornými školami, byla vytvořena řada velmi **kvalitních programů postsekundárního studia s výrazným profesním zaměřením**, které v současné době procházejí procesem akreditace, je velmi **nutné legislativně vyřešit jejich začlenění do systému terciárního vzdělávání**. Zásadní je zachování prostupnosti do vyšších stupňů terciárního vzdělávání založené na kreditním systému ECTS.
2. Velmi podporujeme myšlenku nezbytné **otevřenosti a diverzifikace terciárního systému**. Souhlasíme s tím, že diferenciaci **nesmí být provedena úřední cestou**, ale na základě možností a výsledků jednotlivých institucí. S touto otázkou bezprostředně souvisí definice příslušných standardů (str. 20, bod 32).
3. Souhlasíme s tím, že **legislativně** a apriori **zakotvená kategorizace institucí** nebo jejich částí **je nepřijatelná** (str. 20, bod 33). Z tohoto důvodu je především **nutné definovat parametry**, které nebudou mít formální, ale výhradně věcný obsah.

2. NESOUHLASÍME:

3. *Domníváme se, že do značné míry kontraproduktivní s výše uvedenými pozitivními záměry jsou zejména tyto teze (str. 19, bod 29).*

1. Požadavek „jasného (zejména personálního) oddělení od středních škol“ považujeme za formální, deklarativní a nelogický z těchto důvodů:
 1. Citované **kvalitní programy VOŠ** vznikly právě **v prostředí těsného personálního propojení s SOŠ** za účasti těch pedagogů SOŠ, kteří splňovali kvalifikační a odborná kritéria pro výuku na VOŠ. V této oblasti se nepochybně projevovalo daleko více pozitivních synergických efektů než problémů.
 2. Znamená to snad, že **učitelé VŠ nebo VOŠ, který přijme část úvazku na SŠ** (nebo naopak) **to nějakým způsobem zakážeme?** To ovšem není v současné legislativě prakticky proveditelné a jakýkoliv pokus tímto směrem by byl absurdní.
 3. Je tedy zřejmé, že ono „zásadní personální oddělení“ lze provést jedině tak, že tento učitel bude mít 2 pracovní smlouvy.
Domníváme se, že je to typický případ, jak **věcný a odborný přístup nahradit přístupem čistě formálním**, který navíc může způsobit řadu zbytečných administrativních problémů.
4. **Profesně orientované programy bakalářského typu je nezbytné posuzovat zcela jinak než univerzitní programy** v mnoha oblastech.
Proto považujeme za nezbytné, aby byla definována specifická kritéria a akreditaci prováděly týmy zaměřené na tuto oblast v samostatné komoře akreditační komise. Jednotná akreditační komise bez této vnitřní diferenciaci je podle našeho názoru nepřijatelná.
5. Zásadou, která je v „Bílé knize“ často zdůrazněna, je **přednost věcných a odborných kritérií** a postupů **před formálními** a administrativními.
Proto je nutné **zcela ponechat na zřizovateli**, v rámci jakého organizačního uspořádání budou profesní instituty a VOŠ působit. Je samozřejmé, že musí mít natolik **autonomní postavení**, aby mohly naplnit všechny požadavky legislativní, odborné, organizační i personální, které budou pro příslušný typ nastaveny.
Tento přístup je **typický a osvědčený v polyfunkčních institucích**, definovaných současným školským zákonem, kde jednotlivé školy a školská zařízení působící v rámci jedné příspěvkové organizace se řídí adekvátní legislativou a specifickými požadavky na svoji činnost.
Právě tak je tento princip použitelný i pro terciární vzdělávání.

4. NAVRHOVEME:

1. Teze „Bílé knihy“ zabývající se transformací VOŠ zaměřit do těchto oblastí:
 - Obsah studia.
 - Profil absolventa.
 - Kvalifikační a specifické odborné požadavky na učitele.
 - Evaluace průběhu a výstupů studia.
 - Definování věcných parametrů studijních programů a jejich akreditace.
 - Posuzování úspěšnosti a aktuálnosti těchto programů v souvislosti s úspěšností absolventů na trhu práce a s názory a potřebami zaměstnavatelů.

2. V oblasti transformace VOŠ do terciárního vzdělávání považujeme za zásadní:
- Využívání kreditního systému ECTS ve všech programech s propustností do vyšších stupňů terciárního vzdělávání.
 - Ponechání možností organizovat **programy VOŠ se 120 kredity** ECTS, zpravidla dvouleté.
Tuto formu však **nepovažujeme za hlavní proud** transformace současných VOŠ.
 - Umožnit **transformaci VOŠ na profesní instituty** poskytující bakalářská studia na základě kritérií kategorizovaných v bodě III.1 a **bez dodatečných formálních omezení**.
V opačném případě hrozí zánik mnoha kvalitních programů terciárního profesního vzdělávání, které de facto existují a do kterých bylo vloženo mnoho úsilí i prostředků, často za součinnosti zahraničních institucí.
 - Zcela **nepřijatelné by bylo jakékoli omezení okruhu zřizovatelů VOŠ a profesních institutů**. Otázkou zásadního významu je ponechání možnosti, že tyto instituce budou nadále zřizovat kraje.

12. června 2008

Ing. Jaroslav Ponec v. r.
předseda Unie CZESHA